

VSTUPNÍ ČÁST

Název modulu

Svět v souvislostech: současnost a dějiny 20.–21. století

Kód modulu

SP-m-4/AL62

Typ vzdělávání

Všeobecné vzdělávání

Typ modulu

všeobecně vzdělávací

Využitelnost vzdělávacího modulu

Kategorie dosaženého vzdělání

M (EQF úroveň 4)

L0 (EQF úroveň 4)

Vzdělávací oblasti

SP - Člověk a společnost

Komplexní úloha

Obory vzdělání - poznámky

Délka modulu (počet hodin)

32

Poznámka k délce modulu

Platnost modulu od

30. 04. 2020

Platnost modulu do

Vstupní předpoklady

Bez prerekvizit.

Modul je univerzálně použitelný pro širokou cílovou skupinu. Vstupním požadavkem jsou způsobilosti získané absolvováním ZŠ.

JÁDRO MODULU

Charakteristika modulu

Obecný cíl

Vzdělávací modul směřuje k tomu, aby žák získal povědomí o existenci globálních problémů, byl schopen podílet se na jejich řešení rozhodnutími, která dělá ve svém každodenním životě, a uměl také vysvětlit historické kořeny vybraných konfliktů. Žák by se měl orientovat ve funkci a fungování mezinárodních organizací, jako je EU a OSN. Dále by měl umět třídit informace, kriticky myslet a férově diskutovat o kontroverzních tématech.

Obsahová charakteristika

Modul se zaměřuje na důležitá společenská témata. V první části se věnuje tématu globálních problémů, jejichž společné charakteristiky žák pozná skrze příklady vybraných globálních problémů. Dále se věnuje také ohniskům konfliktů. Příklady konfliktů jsou voleny z dějin 20. a 21. století s výraznými dopady na aktuální dění, zejména v oblasti politiky, ekonomiky a lidského soužití. Úkolem modulu je problémy nejen konstatovat, ale zejména podporovat u žáků zainteresovanost na nich a schopnost zapojovat se do jejich řešení tam, kde to je možné, svými každodenními rozhodnutími na úrovni jednotlivce.

V druhé části by měl žák získat povědomí o funkci a fungování mezinárodních organizací a rozvíjet schopnost kriticky přistupovat k informacím o nich. Žák si uvědomí i praktické dopady fungování mezinárodních organizací na život člověka v jeho různých aspektech.

Třetí, průřezovou část tvoří medializovaná aktuální témata, která nesou emocionální náboj a názorově rozdělují společnost (kontroverzní témata). Metoda práce s kontroverzními tématy žákům ukazuje, že na tato společenská témata je možné se dívat z různých úhlů pohledu a mít odlišné názory. Metoda u žáků rozvíjí dovednost třídit a kriticky hodnotit informace, vytvořit si a formulovat vlastní názor, respektovat odlišné názory a férově diskutovat. V rámci diskuze se naučí obhajovat svůj názor a věcně argumentovat. Žák si také uvědomí, že všechny zdroje informací nejsou stejně vypovídající a spolehlivé a že některé mohou usilovat o manipulování názoru adresáta.

Modul je postaven na aktuálních tématech a faktografie zde nehraje hlavní roli. Jeho funkce je především praktická a výchovná a zahrnuje postoje a hodnotovou složku.

Cílová skupina

Modul je určen žákům kategorie vzdělání M (s maturitní zkouškou) a L0 (s výučním listem a maturitní zkouškou) napříč všemi obory vzdělání.

Návaznosti modulu

Modul má vztah k následujícím (povinným) modulům: Člověk v demokratické společnosti: současnost a dějiny 20.–21. století (člověk a společnost), Právní záležitosti (člověk a společnost), Soužití v lidském společenství: současnost a dějiny 20.–21. století, Etické a filozofické tázání (člověk a společnost). Moduly lze řadit v libovolném pořadí.

Očekávané výsledky učení

- a) Žák navrhuje úpravu svých každodenních činností tak, aby přispěl k udržitelnému řešení/minimalizaci vybraných globálních problémů.
- b) Žák diskutuje o současných ohniscích konfliktů s poukázáním na historické kořeny problémů a jejich dopady do současnosti.
- c) Žák zhodnotí vliv činnosti mezinárodních organizací na fungování české společnosti a každodenní život občana.
- d) Žák férově diskutuje o kontroverzních tématech.

Obsah vzdělávání (rozpis učiva)

i) globální problémy

- globalizace, globální problém
- výběr aktuálních globálních problémů (Pozn.: Ve výběru je možné zohlednit úroveň, společenský kontext a preference třídy. Přehled globálních problémů: problém zbrojení, terorismus a mezinárodní kriminalita, zvětšování rozdílu mezi severem a jihem, problematika růstu obyvatelstva, rychlá urbanizace, nedostatek a přebytek potravin, zdroje energií, nakažlivé choroby, ohniska konfliktů v současném světě, trvale udržitelný rozvoj, další témata dle aktuální situace ve světě – viz doporučená literatura.)
- historické kořeny globálních problémů (pro pochopení historických kořenů mnoha globálních problémů je vhodné vybírat z následujících témat, která často zahrnují více problémů současně – např. rasismus i terorismus):
  - válka v Perském zálivu
  - válka v Sýrii

- teroristická organizace Islámský stát
- Čína ve 20. a 21. století
- bývalá Jugoslávie a konflikty na Balkáně
- kolonialismus a dekolonizace v Africe

ii) mezinárodní organizace

- EU – základní principy fungování, Evropská rada, Evropská komise, Evropský parlament
- OSN – základní principy fungování, Rada bezpečnosti, Valné shromáždění, dle aktuálnosti další organizace spojené s OSN (např. UNICEF, UNESCO, UNHCR...)

iii) kontroverzní témata a zdroje informací

- výběr aktuálních kontroverzních témat (Pozn.: Charakteristikou kontroverzí je, že vyvolávají emoce a názorově rozdělují společnost. Ideálně si žáci vytipují kontroverzní témata sami; při výběru učitelem je možné zohlednit úroveň, společenský kontext a preference třídy.)
- důvěryhodnost zdroje informací, manipulace
- argumentační fauly

Učební činnosti žáků a strategie výuky

Vzhledem k převažující praktické a výchovné složce modulu je vhodné klást důraz především na činnostní strategie, prožitek žáka, obhajování názoru, diskuzi.

Pro dosažení výsledků učení jsou doporučeny následující činnosti (pozn. není nutné využít všechny):

- brainstorming (např. globální problémy a jejich řešení)
- práce s videodokumentem o vybraném globálním problému (např. získávání odpovědí z dokumentu do pracovního listu)
- individuální/skupinová analýza historického pramene (textu, novinového článku, fotografie apod.) s návodnými otázkami
- vytvoření, naplánování a následná realizace aktivity, kterou může žák participovat na řešení/minimalizaci vybraného globálního problému (individuální/týmová práce)
- tvorba produktu (např. plakátu, videa, textu) s cílem informovat veřejnost o vybraném globálním problému s následnou prezentací (týmová práce)
- simulování činnosti orgánu mezinárodní organizace – např. Valné shromáždění, Evropský parlament (žáci představují delegáty jednotlivých zemí a společně řeší daný problém)
- diskuze ve třídě (např. důvěryhodnost zdrojů, manipulace, dopady rozhodnutí Evropské komise na život v ČR)
- metoda práce s kontroverzními tématy (viz doporučená literatura) s následnou reflexí
- heuristický rozhovor, létající flip (Žáci se rozdělí do 5 skupin, každé je přidělen jeden globální problém. Žáci na flipový papír uvedou své představy o dopadech problému a o způsobu jeho řešení. Následně si skupiny flipové papíry vymění a dopisují své poznámky a názory k danému problému. Aktivita končí, jakmile se všechny skupiny vyjádří ke všem flipům.)
- trénink obrany před nejčastějšími argumentačními fauly
- porovnávání různě důvěryhodných zdrojů pojednávajících o vybraném tématu, případně s následnou prezentací (individuální/skupinová práce)
- výklad učitele (v omezené míře)

Zařazení do učebního plánu, ročník

VÝSTUPNÍ ČÁST

Způsob ověřování dosažených výsledků

Vzdělávací modul má především vychovávat žáka k zájmu o globální problémy a k participaci na jejich řešení, vést ho k porozumění důležitosti evropské integrace a jejím dopadům na každodenní život občana, vést ho k porozumění úloze OSN při řešení krizových situací ve světě a dále má utvářet dovednost pracovat s informacemi a férově diskutovat o kontroverzních tématech. Výsledky učení je vhodné ověřovat jednak v průběhu modulu (průběžné hodnocení zapojení žáka, formativní hodnocení), jednak na konci modulu, kdy se vyhodnotí úroveň získaných znalostí a dovedností žáka, jeho zapojení do pracovních aktivit a výsledky praktických činností. Možností je zapojení sebereflexe a vrstevnického

hodnocení (např. v rámci metody práce s kontroverzními tématy). Důraz je vhodně klást na schopnost aplikace získaných vědomostí a dovedností v praxi.

Hlavním kritériem pro splnění modulu je, že žák projde osobní zkušeností s tématem a s řešením praktických úkolů. Pro ověřování a hodnocení v průběhu modulu je možné využít všechny činnosti, kterých se budou žáci aktivně účastnit. Těžiště při hodnocení pak spočívá především v postupu s přihlédnutím k výsledku. V případě týmové práce je nutné předem určit podíl každého člena týmu na plánovaném výsledku. Hodnocena je nejen práce skupin, ale i práce jednotlivců ve skupině.

Hodnocení lze provést slovně, bodovým hodnocením, známkou nebo procenty.

Kritéria hodnocení

Modul žák splní, pokud jeho práce v průběhu modulu naplňuje následující body:

- a) žák navrhuje úpravu svých každodenních činností tak, aby přispěl k udržitelnému řešení/minimalizaci vybraných globálních problémů
  - žák charakterizuje vybraný globální problém
  - žák zformuluje a obhájí svůj názor na to, proč je důležité zabývat se udržitelným řešením globálních problémů
  - žák navrhne a uskuteční způsob, kterým může jako jedinec přispět k udržitelnému řešení vybraného globálního problému
- b) žák diskutuje o současných ohniscích konfliktů s poukázáním na historické kořeny problémů a jejich dopady do současnosti
  - žák dává do souvislostí vybrané současné konflikty (volitelně z několika témat, např. válka v Sýrii, Palestině, Iráku apod.) a jejich historické příčiny
  - žák posoudí roli islámu v nejvážnějších válečných konfliktech 21. století
  - žák charakterizuje státní zřízení Číny a objasní, jakou roli nyní hraje Čína zejména ve světové ekonomice, včetně dopadu na obchod v ČR
  - žák na příkladech vysvětlí pojmy kolonialismus a dekolonizace a dopady těchto procesů do současnosti (např. francouzská Afrika, Indočína apod.)
- c) žák zhodnotí vliv činnosti mezinárodních organizací na fungování české společnosti a každodenní život občana
  - žák charakterizuje funkci a fungování mezinárodních organizací (zejm. EU, OSN)
  - žák za použití příkladu z praxe vyvodí dopady činnosti mezinárodních organizací na každodenní život občana
  - žák posoudí validitu informací podávaných médii o dopadech rozhodnutí mezinárodních organizací na život v ČR
- d) žák férově diskutuje o kontroverzních tématech
  - žák rozliší více a méně důvěryhodné zdroje informací
  - žák zformuluje a obhájí svůj názor na aktuální medializované téma nesoucí známky kontroverze
  - žák dodržuje pravidla slušné diskuze
  - žák identifikuje nejčastější argumentační fauly
  - žák shrne názory různých skupin diskutujících na vybrané kontroverzní téma

Splnění uvedených kritérií vychází z komplexního a kvalitativního posouzení celkové žákovy práce učitelem.

Doporučená literatura

Globální problémy:

- Cíle udržitelného rozvoje: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>
- Portál Moderní dějiny: www.moderni-dejiny.cz
- Výstava Chorvatská místa traumatu: <http://mistatraumatu.dejepis21.cz/>
- Aktivita Bombardování v Sýrii pozpátku: <https://www.jsns.cz/lekce/15718-bombardovani-v-syrii-pozpatku>
- Aktivita Jaká je cena čínských hraček: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/zdroje/jaka-je-cena-cinskych-hracek>
- Aktivita My a svět (str. 67):
http://www.obcanskevzdelavani.cz/uploads/8684ea384156c7a4d09369659cb769bdbc434e80_uploaded_cov2012-vyuka_demokracie.pdf
- Aktivita Náramky od Kamar: <https://www.jsns.cz/lekce/15548-naramky-od-kamar>
- Aktivita Není škola jako škola: <http://www.vychovakobcanstvi.cz/neni-skola-jako-skola>
- Aktivita Novodobé otroctví aneb kdo kope za mistrovství světa ve fotbale: <https://www.varianty.cz/metodicke->

Mezinárodní organizace:

- EU: https://europa.eu/european-union/index_cs
- OSN: <http://www.osn.cz/>
- UNICEF: <https://www.unicef.cz/>
- Aktivita Občanem v EU: <https://euhrou.cz/materialy/obcanem-v-eu/obcanem-v-eu/>

Kontroverzní témata:

- Jak vyučovat kontroverzní témata:
http://www.obcanskevzdelavani.cz/uploads/f72bf26e2d013bdb586a0649737df2d18be32df0_uploaded_2017_kt_jak-vyučovat-kt_ucitele.pdf
- Kontroverzní témata ve výuce: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/19289/kontroverzni-temata-ve-vyuce.html/>
- Kontroverzní témata ve výuce: aktivita Adopce dětí homosexuálními páry:
<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/19325/KONTROVERZNI-TEMATA-VE-VYUCE-ADOPCE-DETI-HOMOSEXUALNIMI-PARY.html/>
- Kontroverzní témata ve výuce: aktivita Eutanazie: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/19323/KONTROVERZNI-TEMATA-VE-VYUCE-EUTANAZIE.html/>
- Kontroverzní témata ve výuce: aktivita Muslimky a nošení šátků:
<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/19341/KONTROVERZNI-TEMATA-VE-VYUCE-MUSLIMKY-A-NOSENI-SATKU.html/>
- Aktivita Proč se lidé nemohou shodnout? http://www.vychovakobcanstvi.cz/pvo/rozmanitost-a-pluralismus-2-4-proc-se-lide-nemohou-shodnout-na-cem-jsou-postaveny-rozdily?ngs_search_terms%5B0%5D=hodnoty

Argumentační fauly:

- <http://www.obcanskevzdelavani.cz/argumentacni-fauly>

Média:

- Aktivita Co se stalo ve Vsetíně?: <https://www.varianty.cz/metodicke-listy/173>

Poznámky

V úspěšnosti průběhu modulu hraje zásadní roli učitel a jeho vedení a podpora, které poskytuje žákům při provádění učebních činností.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat přípravě práce s kontroverzními tématy. Učitel by si měl nastudovat hlavní principy práce s kontroverzními tématy a související metodické materiály (viz doporučená literatura).

Obsahové upřesnění

VV - Všeobecné vzdělávání

Materiál vznikl v rámci projektu Modernizace odborného vzdělávání (MOV), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky. Autory materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, jsou Jiří Kutina, Lenka Houšková. Creative Commons CC BY SA 4.0 – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.